

Eduskunta
Ympäristövaliokunta**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi E 154/2018 vp**

Eläinten hyvinvointilain tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin parantaminen ja eläinsuojeluvalvonnan tehostaminen. Elintarviketurvallisuusvirasto katsoo, että monin paikoin lakiluonnos onnistuu tämän tavoitteen saavuttamisessa, ja tukee esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia.

Evira haluaa lisäksi saattaa ympäristövaliokunnan tietoon sen toimialan osalta seuraavaa:

Loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoito

Evira kannattaa loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten auttamisvelvollisuutta ja hoitoa koskevia ehdotuksia. Kansalaisilta ja myös viranomaisilta jo vuosien ajan saadun palautteen perusteella maassamme on selkeä tarve pystyä osoittamaan paikkoja, johon loukaantunut luonnonvarainen eläin voidaan tarvittaessa toimittaa joko hoitoa tai lopetusta varten. Luonnonvaraisten eläinten hoitolat tulisivat ehdotetun uuden ilmoitusvelvoitteen johdosta nykyistä paremmin tietoon. Velvoite myös vahvistaisi sitä, että luonnonvaraisten eläinten pidempiaikainen hoito olisi osaavissa käsissä ja alan toimijat olisivat viranomaisten tiedossa. Jos kansalainen haluaisi itse antaa eläimelle tällaista muuta kuin ensiavunomaista hoitoa, myös hänen tulisi tehdä toiminnastaan ilmoitus maakunnalle.

Evira katsoo, että on maakunnalle ehdotettu velvollisuus huolehtia maakunnan järjestämälle eläinlääkärin vastaanotolle tuodun sairaan tai vahingoittuneen luonnonvaraisen eläimen lopetuksesta on niin ikään tarpeen kirjata lakiin. Tähän päivään asti eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen, luonnonvaraisten eläinten eläinsuojelullisista syistä tapahtuvan lopetuksen kustannusten korvaamisesta on linjattu ei-sitovasti joko eläinlääkintähuollon valtakunnallisessa ohjelmassa (EHO) tai maa- ja metsätalousministeriön tulkintaohjeessa koskien kuntien laskutusta eläinlääkintähuoltolain perusteella suoritettavista valvontatehtävistä.

Ennen eläimen pidempiaikaiseen hallussapitoon ryhtymistä toimijan olisi selvitettävä, tarvitaanko eläimen hallussapitoon luonnonsuojelulain tai metsästyslain mukainen poikkeuslupa. Nykyiset lupakäytännöt ovat aiheuttaneet runsaasti epäselvyyttä toimijoiden keskuudessa ja viranomaiskentällä. Jos luonnonvaraisten eläinten hoitolassa tai jatkosijoituspaikassa on pysyväishoidokkeja, joita ei enää voida vapauttaa luontoon, toimijan tulee hakea lupaa luonnonsuojelulain- tai lintudirektiivin piiriin kuuluvien lajien osalta ELY-keskukselta. Sen sijaan riistalajien osalta lupahakemuskäytännöt eivät ole selkeitä, sillä ne eivät kuulu luonnonsuojelulain mukaiseen hallussapitolupaan vaan niitä koskee metsästyslaki. Metsästyslain

poikkeuslupia koskevat pykälät on kuitenkin tarkoitettu lähtökohdiltaan luonnossa olevan eläimen pyydystämiseen, häiritsemiseen tai tappamiseen, eikä niitä siten voida ongelmitta soveltaa jo hoidossa olleen luonnonvaraisen eläimen jatkosijoitusta koskevaan tilanteeseen. Vaikka lakiluonnos tullee vähentämään tarvetta poikkeuslupien hakemiseen, Evira toivoo, että luonnonvaraisten eläinten pysyvää hoitoa koskevia lupakäytäntöjen viranomaisrooleja selkeytettäisiin. Evira esittääkin vaihtoehtoisesti harkittavaksi, että joko luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupien haku laajennettaisiin koskemaan myös riistaeläinlajeja tai vaihtoehtoisesti selkeästi todettaisiin, ettei lupaa kaikilta eläinlajeilta edellytettäisi.

Esityksessä ehdotetaan myös laajennettavaksi yleistä kieltä ottaa luonnonvaraisia eläimiä elätettäväksi, kieltä koskisi kaikkia selkärankaisia eläimiä. Kiellosta voitaisiin poiketa vain tietyissä tapauksissa. Voimassa olevan lain säännöksistä poiketen luonnonvaraisten eläinten ottaminen elätettäväksi niiden tarhaamiseksi lihan, munien tai niiden tuottamiseen tarkoitettujen siitoseläinten tuottamiseksi ei enää olisi sallittua. Evira pitää uudistusta hyvänä.

Edellä esitetyn lisäksi Evira haluaa nostaa oman toimalansa osalta esiin seuraavaa:

Eläinten hyvinvoinnin edistäminen

Uuden lain lähtökohtana pitäisi Eviran näkemyksen mukaan olla eläinyksilöiden hyvinvoinnin todellinen edistäminen. Niinpä mm. liikkumisvapauden ja lajityypillisen käyttäytymisen mahdollisuuksia tulisi perustarpeiden tyydyttämisen lisäksi edistää nykyistä lakia enemmän. Lakiesityksessä onkin päädytty kieltämään siirtymäajalla esimerkiksi sikojen pitempiaikainen pito tiineytyshäkeissä, sonnien pito kytkettynä parressa ja hevospilttuut. Tämä on erittäin hyvä asia. Evira katsoo, että sama edistysaskel pitäisi kuitenkin ottaa myös lypsylehmien ja hiehojen osalta ja kieltää parsinavetat riittävän pitkällä siirtymäajalla, samoin kuin porsitushäkit sioilla. Myös sellainen perustarve kuin jatkuva vedensaanti tulee olla lailla turvattu kaikille eläimille.

On hyvä, että kivunlievityksen käytöstä merkittävää kipua aiheuttavien toimenpiteiden yhteydessä säädetään. Porsaiden kastraation yhteydessä on tarkoitus edellyttää vähintään tulehduskipulääkityksen antamista. Eviran mielestä porsaiden kastraation yhteydessä tulisi käyttää tulehduskipulääkityksen lisäksi myös paikallispuudutusta tai anestesiaa. Myös porojen ja alle 6 viikon ikäisten karitsoiden kastraatio Burdizzon-pihdeillä on erittäin kivulias toimenpide ja Eviran mielestä kivunlievityksen käyttö toimenpiteen yhteydessä tulisi vastaaavasti huomioida.

Eläinlajilistojen muuttaminen

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi niistä eläinlajeista, joita jatkossa voidaan pitää tuotantoeläimenä, seura- ja harrastuseläimenä, sirkuseläimenä ja kiertävässä eläinnäyttelyssä. Tämä on sinällään erittäin kannatettava uudistus. Sallittujen eläinlajien listoihin voitaisiin myös lisätä tai niistä voitaisiin poistaa eläinlajeja. Ruokavirastolle ehdotetaan velvoitetta tarkastella eläinlajilistojen ajantasaisuutta

Elintarviketurvallisuusvirasto
Eläinten hyvinvoinnin ja tunnistamisen yksikköPvm
21.11.2018Dnro
Evira/5884/0004/2018

ottaen huomioon ajantasainen tieteellinen tieto eläinlajien tarpeista, hoidosta ja pito-olosuhteista. Ruokaviraston tulisi tarvittaessa ehdottaa maa- ja metsätalousministeriölle lajilistojen päivittämistä. Luonnonvarakeskus antaisi asiantuntija-apua lajilistojen ajantasaisuuden arvioinnissa.

EU-tuomioistuimen mukaan jäsenmailla tulee olla menettely, jossa myös kansalaiset voivat ehdottaa listalle uusia lajeja. Jos kansalaisen ehdotus lajin lisäämiseksi evätään, tulee asia voida saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tämän johdosta Ruokavirastolle oltaisiin säätämässä velvoitetta ottaa kansalaisten ehdotukset eläinlajien poistamiseksi tai lisäämiseksi käsittelyyn hallintolain mukaisena hakemusasiaina, josta hakija saisi Ruokavirastolta valituskelpoisen hallintopäätöksen.

Evira katsoo, että ehdotetun pykälän sisältöä tulisi vielä harkita. Esityksestä ei ilmene millaisen hallintopäätöksen Ruokavirasto asiasta tekisi, kenelle se osoitettaisiin ja mikä sen velvoittavuus ylipäättään olisi. Ruokaviraston tekemän hallintopäätöksen merkitys jää kaiken kaikkiaan hyvin epäselväksi, sillä eläinlajilistoja voidaan ehdotuksen mukaan muuttaa vain joko säätämällä siitä laissa tai valtioneuvoston asetuksessa, ei viraston hallintopäätöksellä. Näin muodoin jää epäselväksi myös mikä on tuomioistumen rooli hallintopäätöksen valituskäsittelyssä. Evira katsoo, että ylimääräisiä turhia portaita ei tule luoda ja että lajilistojen muuttamiseen liittyvien velvoitteiden ja selvitysten tulee olla osa normaalia säädösvalmistelua, ja siten lähtökohtaisesti maa- ja metsätalousministeriön tehtävä. Tässä tehtävässä ministeriö voisi ehdotuksen mukaisesti käyttää apunaan Luonnonvarakeskusta.

Evira korostaa, että jos velvoitteet kaikesta huolimatta säädetään Ruokaviraston tehtäviksi, tulee niiden organisoinnista laatia asianmukainen vaikutus- ja kustannusarvio, jolla varmistetaan, että virastolla on riittävät resurssit tehtävän asianmukaiseksi hoitamiseksi. Nykyisen määrärahaehyksen puitteissa tehtävään ei ole osoittaa resursseja.

Valvonta

Eläinsuojeluviranomaistehtävän antaminen maakunnalle mahdollistaa eläinsuojeluvalvontaa suorittavan viranomaisroolin laajentamisen tulevaisuudessa myös uusiin ammattikuntiin nykyisten virkaeläinlääkäreiden, poliisien ja terveystarkastajien lisäksi, mitä Evira pitää erittäin kannatettavana. Evira katsoo, että eläinsuojeluvalvonnan kokonaisuuden kannalta on hyvä, että valvontaa tekisivät monenlaisen koulutustaustan omaavat henkilöt, mikä toisi valvontaan uusia mahdollisuuksia, joustavuutta, tehokkuutta sekä monipuolista ammatillista osaamista. Tämä mahdollistaisi nykyistä paremmin myös pareittain tehtävät tarkastukset sekä tuotantoeläintilojen otantaan perustuvien eläinsuojelutarkastusten ja tukivalvontojen tekemisen yhdessä. On myös tärkeää, että eläinten hyvinvoinnin valvonnasta maakunnassa vastaisi viranhaltija, joka on eläinlääkäri.

Evira kannattaa, että viranomaisten ja myös eräiden muiden tahojen keskinäistä ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuutta eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista ja

Elintarviketurvallisuusvirasto
Eläinten hyvinvoinnin ja tunnistamisen yksikköPvm
21.11.2018Dnro
Evira/5884/0004/2018

valvontaa koskevissa tilanteissa ehdotetaan laajennettavaksi. On myös hyvä, että valvontaviranomaisen keinoja, oikeuksia ja myös velvoitteita puuttua eläinten hyvinvointia koskeviin epäkohtiin parannetaan ja vahvistetaan. Tämä kaikki parantaa ja tehostaa valvonnan vaikuttavuutta ja eläinten hyvinvoinnin varmistamista.

Evira pitää hyvänä, että eläinten hyvinvointilain voimaantulo synkronoidaan maakuntauudistuksen kanssa. Tämä tulee selkeyttämään lain toimeenpanoa, mikä tulee joka tapauksessa olemaan erittäin suuri ponnistus koko valvontajärjestelmän muutosten osalta. Iso vaikutus eläinsuojeluvalvonnan toimivuuteen tulee olemaan myös maakuntauudistuksen yhteydessä tehtävillä ratkaisuilla.

Evira pitää erittäin tärkeänä, että nykyinen pelkästään valvontaan keskittyvien viranomaisten malli säilyisi myös maakunta- ja eläinten hyvinvointilakiuudistuksen myötä ja että maakuntien tarjoamat eläinlääkäripalvelut ja eläinten hyvinvoinnin valvonta resurssoidaan riittävästi. Eläinsuojeluvalvonta on erityispiirteinen hyvin haastavaa ja edellyttää monenlaista osaamista ja sitoutumista. Valvonnan riittävä resursointi maakunnissa tulee olemaan valvonnan laadun ja tehokkuuden kannalta oleellisen tärkeää.

Jaana Mikkola
Yksikönjohtaja